

אור החינוך ובתורה

1

מאי העוכה דתני רבנן בכ"ה ככסליו יומי דתעובה תמניא אינון דלא למספר בתוין ונדלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמיים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצתחו בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שטן שהיה מתח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והוראה

בני קמח כ"ו

מאי חנוכה על

חיוה נס קבעוה : בחותמו . זהלנט וחחוס בטבעתו והכיר שלא נגעו בו : ה"ג ועשאום ימים טובים בהלל והודאה . לא שחסורין במלחכה שלא נקבעו חלא לקרות הלל ולומר על הגסים זהודאה :

3

ואם תאמר וכי בשביל שנעשה להם נס בהדלקה שלא תהיה בטילה ההדלקה היו קובעין חנוכה כי מה שחייב להודות ולהלל זהו כאשר נעשה לו נס ובשביל הצלתו ולא בשביל שנעשה לו נס לעשות המצוה כי איו המצוה הנאה אל האדם,

עוד אנו ח"כ

2

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם שמן וית נך כתיב למאור להעלות נר תמיד : באהל מועד מחוץ לפרכת אשר עליה העדות יערך אהו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל :

כבוד אהרן

5

וידבר משה את מעדו יהוה אל בני ישראל :

א ב וידבר יהוה אל משה לאמר : צו את בני ישראל ויקחו אליהם שמן ג וית נך כתיב למאור להעלות נר תמיד : מחוץ לפרכת העדות באהל מועד יערך אהו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה חקת עולם ד לדרתיכם על המנורה הטהרה יערך את הנרות לפני יהוה תמיד :

כבוד אהרן

6

א ב וידבר יהוה אל משה לאמר : דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך ג את הנרות אל מנול פני המנורה אירו שבעת הנרות : ויעש בן אהרן אל מנול פני המנורה העלה נר תיה כאשר צוה יהוה את משה : ח ד מעשה המנורה מקשה והב עד ירכה עד פרכתה מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את משה בן עשה את המנורה :

כבוד אהרן

7

א קדשו : ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך יהוה והשטן עמד על ימינו לשטנו : ויאמר יהוה אליהשטן יגער יהוה בך השטן ויגער יהוה בך הבחר בירושלם הלוא זה אוד ג מצל מאש : וישב המלאך הדבר כי ויערני כאיש אשר יעור משנתו : ויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה עלי ראשה ושבעה ג נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה : ושנים ד ויתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה : ואען ואמר אלי המלאך הדבר כי לאמר מה אלה אדני : ויען המלאך הדבר כי ה ויאמר אלי הלוא ידעת מה יהמה אלה ואמר לא אדני : ויען ויאמר ו אלי לאמר זה דברי יהוה אלי זרובבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר יהוה צבאות : מי אתה הר הגדול לפני זרובבל למישר והוציא את האבן הראשה משאות חן חן לה :

א ב וידבר יהוה אל משה לאמר : דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו ג תקחו את תרומתי : וזאת התרומה אשר תקחו ד מאתם זהב וכסף ונחשת : והקלת וארזמן ותולעת ה שני ושש ועוים : וערת אילם מאדמים וערת ו תקשים ועצי שטים : שמן למאור בשמים לשמן ו המשהה ולקטרת הסמים : אבני שיהם ואבני מלאים ז לאסד ולחשן : ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם :

כבוד אהרן

9

שמן למאור, מימה, שכל הפרשה נלרכי בנין, חוץ מפסוק זה שהוא לורך שלמן גבוה. ואינו אומר מטים ללסה"פ וכנשים לתמידין ועלם למערכה. וי"ל ששלשמן לורך בנין הס, שמן המשמה שבו נמשחו ונמקדשו כל כלי המשכן, וקטרת נמי שכן דרך מלכים שמנשמן להם הכיט קודם שיכנסו לחוכו, וכ"ש לפני ממ"ה הקב"ה כו'. ושמן למאור שכן דרך המלכים להדליק נר לפניהם קודם שיכנסו לבית. ואע"ג דלאו לאורה הוא לריך מ"מ הוא כבוד של מעלה

כבוד אהרן

10

א ויולכני אל מ סג השער שער אשר פנה דרך הקדים : והנה כבוד אלהי ישראל בא ב מקדש הקדים וקולו כקול מים רבים והארץ האירה מקדשו : ימנחה ע"כ

11

א כי כה יהיה בקרב יי הארץ בתוך העמים כגקף וית פעוללת אם יפלה כציר : השה טו ישאו קולם ירגו בגאון יהוה צהלו מים : עליכן בארים כבדו יהוה טו באני הים שם יהוה אלהי ישראל : זערה ככ"ב

12

אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אתיות שנבראו בן שמים וארץ כתיב הבא וימלא אותו רוח אלהים בתבונה ובדעת וכתוב התם ה' בתבמה יסר ארץ כונן שמים בתבונה וכתוב בדעתו תדומות נבקעו ז' ה' דיבאר נה

כבוד אהרן

13

ח (ב) (בהעלתך, למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה : חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות).

כבוד אהרן

זכריה ל' גמטרת עשר חנוכה

וראיתי עוד בילמדנו,
וכן במדרש רבה, אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן
אל תתירא לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית
המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני
המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן
בטלין לעולם. והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים
והקרבנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, אבל לא
רמזו אלא לנרות חנוכה שמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן
בגלותנו.

כח"ל ע"פ רמב"ם

"אני חומה ושרי כנגדלות" אמר רבי
יוחנן אני חומה זו תודה ושרי כנגדלות אלו
תלמידי חכמים יורכא אמר אני חומה זו
כנסת ישראל ושרי כנגדלות אלו בתי כנסיות
ובתי מדרשות

נ"ג כס"ג
(35)

בימי סתתהו כן יסנו כן נדול
ששמונאי וכו'. קשקשה מלכות
זו קשקשה על עמך ישראל, להשקיחם
ותרקה. ולהעבירם מקרי רעונה. ואתה
ברסמיה הרבים, עמדת לקם בעת צרתם,
רבת את ריבם, בנת את דתם, נקמת את
נקמתם! מסרת גבורים ביד סלשים,
ורבים ביד מעשים, וטמאים ביד טהורים,
ורשעים ביד צדיקים, ונורים ביד עוסקי
תורתך. ולך עשית שם נדול וקדוש
בעולמה, ולעמך ישראל עשית תשועה
נדולה ופרקו כעיום סנה. ונאמר כן באו
בגיה לרביר ביתך, ופנו את תיכלה, וטקרו
את מקדשה, והחליקו נרות בספרות
קדשה, וקדשו שמונת ימי סגדה אלה,
והנרות ילחלו לקדש הנדול.

הרמב"ם חנוכה

(מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו', וכי⁴⁷ מה נשתייר
להם לישראל שלא נמאסו ולא נגעלו, הלא כל המתנות טובות
שניתנו להם נתבטלו מהם, אלא אילולי ס"ת שנשתייר להם
לישראל לא היו משונים משאר אומות כלום, ועל זה ייסד
הפייט⁴⁸: ואין שיוור רק התורה הזאת.

הרמב"ם חנוכה

ונגים נקבצו עלי. אני בימי ח'טמים. ופרצו חומות סגדני.
ונקבצו כל ח'טמים. וסותרת קנקנים. נעשה גם לשושנים. בני
בניה. ימי שמונה. קבשו שיר ורנגים:

הרמב"ם חנוכה

קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה.
נראה מלשון קבעום שהאורות שישיראל
משיגים בחנוכה יש להם קביעות ואינם
מסתלקים אחר החנוכה, ואינם כמו שבתות
וימים טובים שאין נמשכת ההארה מהם אלא
תלת יומי אחר שבתא שעדיין נקרא אחר
השבת, ולאחר מכאן אין מבדילין, או לכל
ששת ימי המעשה, דמינייהו שיתא יומין
מתברכין, וביו"ט נמשך שלשים יום שעד
אז נקרא אחר יו"ט כבש"ס גיטין (ע"ז). אבל
מחנוכה נשאר לעולם. והטעם יש לומר ששבת
ויו"ט שאסור במלאכה אז האדם מתעלה והוא
זמן עליית העולמות, ור"ח נמי אסור קצת
במלאכה כמ"ש רש"י מגילה (כב:): מדקרי
לי' לערב ר"ח יום המעשה מכלל דר"ח לאו
יום המעשה הוא, וע"כ ממילא אחר שהאדם
שב למלאכתו שוב איננו במקומו הראשון
שקיבל שם ההארה, אבל חנוכה שאין בו
איסור מלאכה, והאורות יורדין למטה, ע"כ
אינם מסתלקין אחר החנוכה וזהו לשון קבעום.
ויש לומר דהיינו טעמא דבפורים מלאכה לא
קבילו עלייהו כבש"ס מגילה (ה'):.
שרצונם הי' שאור הפורים ירד למטה ואז
יהי' לו קיום, וזהו שכתוב וימי הפורים וגו'
לא יסוף מזרעם, והפירוש שאותם ימים
בעצמם קיימים לעולם, וזה הוא המחזיק
בידינו בגלות המד הזה שאנחנו בשפל המצב
מוזר מאד:

שם חנוכה
ג"כ יום ע"ה חנוכה